



inhimillinen tekijä

Jonne Liimatainen

Erikoistuvien lääkäreiden kapteeni, Tays
jonne.liimatainen[at]ppshp.fi

Rottana omassa loukussaan?

Anestesiatyössä olemme suojassa
ensiapupäivystyksen sosiaaliongelmilta.
Näkökulma muuttuu, kun lääkäri itse joutuu potilaaksi.



Erikoistuvan elämää -palstan deadline hiipii uhkaavasti kohti. Tilanne eroaa kuitenkin aikaisemmista viime hetken tekosyistä tällä kertaa, sillä makaan sairaalan osastolla, elämäni ensimmäistä kertaa itse potilaana. Tätä kirjoittaessa Kübler-Rossin askelmissa olen vasta jossain itsekiellon ja suuttumuksen välimaastossa. Matkaa sen suhteen on vielä. Jollakin kierolla tavalla tästä on löydettävissä myös hyvää, sillä tuntuu kuin olisin ns. Doctor Light -jaksossa. Tämä termihän tuli televisiovihteeseen Doctor Who -sarjan tavasta tehdä aika-ajoin jaksoja, joissa päähenkilöt eivät esiintyneet lainkaan (päänäyttelijöiden lomien yms. vuoksi), vaan tarinan kerronta keskittyi henkilöihin, jotka normaalisti jäivät statistin rooliin. On ollut mielenkiintoista seurata työpaikkani ja sen eri ammattiryhmien toimintaa potilaan hiljaiselta aitiopaikalta.

Eräänä syksyisenä iltana...

Makaan olohuoneen lattialla tyynyistä kasatun keon keskellä. Jos pysyn juuri tässä asennossa, olen lähes kivuton. Vatsa- ja selkäkipu on kestänyt neljä päivää, pikkuhiljaa pahentuen. Mutta lääkärihän ei lääkäriin lähde. Se on näitä perusasioita. Vatsatautia se on kuitenkin, kai.

Onneksi tällä lääkäriällä on nainen, joka ilmoittaa, että aikasi hakeutua päivystykseen on koittanut. Kehotus tulee lempeästi, mutta siitä on aistittavissa jotakin samaa kuin mafian tarjouksessa, josta ei voi kieltäytyä. Auktoriteettitappiotani sadatellen lähden päivystykseen.

Potilaan ja sivustaseuraajan silmin

Noin klo 20 illalla saavun Suomen terveydenhoitovastaisimman julkaisun, Aamulehden, lempisylykkuoppiin, eli Pirkanmaan alueelliseen yhteispäivystykseen, Taysin Acutaan. Aula on täynnä ihmisiä, jotka kuitenkin ovat pääosin selvin

päin, onhan alkuviikon ilta. Yksi kiintiöpissis toki löytyy, tiedättehän, se teinityttö, joka on juonut itsensä aivan liian humalaan, väentänyt nilkkansa Bieberia joratessaan, ei ole keksinyt vedenkestävää silmämeikkiä - ja jotenkin tämä kaikki on (tietenkin) tuon vieressä seisovan, hukassa olevan, kalpean nuoren miehen vika, joka kyllä yrittää kaikkensa, mutta auttamattoman turhaan. Ilmeisesti joku on myös "kaatunut" johonkin esineeseen takapuoli edellä suihkussa, jonka seurauksena esine on nyt relatiivisesti "väärässä paikassa". Se on yleisempää kuin äkkiseltään uskoisi... Ei ole helppoa muillakaan, ajattelen, ja otan jonotusnumeron. En ehdi istumaan, kun saan jo kutsun luukulle. Ystävällinen, trenatun näköinen nuori nainen ottaa perustietoni ja maalarinvalkoinen, tuskanhikinen naamani saanee hänet kysymään haluaisinko petipaikalle odottamaan. Nyökkään ja jään odottamaan.

Noin varttia myöhemmin minut ohjataan perusterveydenhuollon hoitoryhmään, jossa lääkäri tulee lähes saman tien tutkimaan minut. Yllätyn, koska olin varautunut odottamaan arviolta loppiaiseen. Saan kipulääkettä ja jään odottamaan labraa. Kipujen helpottaessa hetkeksi panen merkille paikallaolijoiden demografiaa ja käytöstä. YT-mummut ovat aivan hiljaa, vaikka todennäköisesti ovat huonoimmassa hapessa. Äänekkäin on pitkän linjan umpijuoppo, joka nyt, puhaltaessaan nelisen promillea, on päättänyt aloittaa uuden elämän ja haluaa erilaisia palveluja, joihin hän julistaa olevansa oikeutettu. Seuraan hoitohenkilökunnan tiukkaa, mutta asiallisen pidättyvää torjuntataistelua tämä ihmisen sanallisia ja fyysisiä hyökkäyksiä vastaan. Yhtään henkilökunnan asiattomuutta en kuule. Minulle pahoitellaan naapureiden käytöstä ja yleistä levottomuutta. Hetkeä myöhemmin samainen tapajuoppo käy wc:ssä ja kertoo, että teki tarpeensa "kansien väliin" perustellen sen olevan

Lääkärihän ei lääkäriin lähde.

>>

Kun lyijyvet sulkeutuvat ja potilas nukahtaa, alkaa koko hoitotiimin totaali avautuminen – mutta ei yhtään aiemmin.

yhteiskunnallinen teko, onhan sillä siivoojia työllistävä vaikutus. Laitoshuoltaja toteaa tilanteen ja alkaa kuurata, mutta pitää naaman perusluke-milla, eikä provosoidu sen enempää. Olen ollut vastaavissa päivystyksissä – tässä samaisessakin joskus –toissa yhteensä tuhansia tunteja. Mietin, olenkohan koskaan ollut itse niin asiallinen ”ääliöille” kuin nämä ihmiset täällä nyt. Pari tuntia ilmoittautumisen jälkeen osa tutkimuksistani vielä uupuu, mutta natiivivatsassa on viitteellinen löydös, ja kovien kipujen vuoksi minut siirretään gastrokirurgin arvioon.

Klo 22.30 gastrokirurgian hoitoryhmässä pritisini on juuri saatu paikoilleen, kun kirurgi tulee paikalle. Natiivikuvani löydös ei huolestuta kirurgia, mutta yllätyksenä todettu korkea kreatiniini (aavistuksen alle 600) sitäkin enemmän. Ehkä se virtsantulo tosiaan oli ollut kotona viime päivinä hieman vähäistä, mietin, ja avaan keittosuolan rullasulkijan kokonaan auki. Virtsateiden uä:ssä ei todeta kirurgista selittävää. Konsultoidaan sisätautilääkärinä. Hoitajat ovat nopeita, ystävällisiä ja ehtivät sanallekin aina välillä. Enemmistö heistä paljastuu Ilveksen kannattajiksi, mutta ajattelen, että aina pitää olla jotakin kehitettävää. Jälleen jää hetki aikaa seurata ympäristöä: gastrolla on rauhallista, paikalla on lisäksi vain perusnasse, jolla on pankreatiitti kertomansa mukaan ”tänä vuonna vasta kolmannen kerran”, mutta jonka tuntidiureesiboksi on silti kadehdittavan täynnä. Pankreatiitti oli jälleen tullut täytenä yllätyksenä, sillä madamen punakan ahavoituneet kasvot vakuuttavat minulle, ettei alkoholilla ole osuutta asiaan. Hymyilen, mutta epäuskoni saattaa paistaa läpi. Trauma-CT sijaisee käytävän toisella puolella, ja ovet ovat auki. Umpihumalainen polkupyöräilijä on mennyt jotakin päin ja on nyt ilmeisen huonossa hapessa, muttei kuitenkaan niin huonossa, ettei jaksaisi haukkua kaikkia paikallaolijoita ja yrittää sylkeä auttajiensa päälle. Anestesiaalääkärin kollega tulee sedatoimaan hulluna riehuvaa kansalaista, jotta hänet saataisiin putkeen. Jälleen henkilökunnan käytös pysyy ammattimaisena ja täysin asiatonta potilasta kohtaan asiallisempaan kuin mihin itse ikinä pystyisin. Kun lyijyvet sulkeutuvat ja potilas nukahtaa, alkaa koko hoitotiimin totaali avautuminen – mutta ei yhtään aiemmin.

Klo 23.30 tuttu sisätautilääkäriseniori tulee astrup-ruiskun kanssa ja pyrki keventämään

tilannetta kysymällä onko Liimatainen syönyt sienä. Yritän olla nauramatta, koska selkään ja vatsaan sattuu. Yritän keksiä jotakin nokkelaa, mutta en ole parhaimmillani, joten vastaan vain kieltävästi. Astrupin mukaan happamuus on luonteenpiirteeni, ei metabolinen tilani, josta tässä kohtaa olen tyytyväinen. Keittosuolapussit tippatelineessäni lisääntyvät ja lähden sisätautiosastolle.

Veroparatiisissa

Kello lähenee yhtä aamuyöllä kun saavun osastolle. Vastaanottava hoitaja on ystävällinen, huolehtiva ja hyvin perillä tilanteestani. Saan jälleen kipulääkettä, uuden nesteen ja käyn nukkumaan. Oksikodonin humahtaessa päähän ja huuhtoessa kivun jälleen mukanaan, tuijotan potilashuoneen kattoa ja jään miettimään, keitä ovat ne, jotka tästä terveydenhuollosta kehtaavat valittaa mielipidepalstoilla. Alan ymmärtää mitä Hotakainen tarkoittaa puhuessaan sairaaloista veroparatiiseina.

Vietän osastolla kaikkiaan viikon päivät, elämä alkaa pikkuhiljaa voittaa. Saan erinomaisen asiallista ja ystävällistä hoitoa. Mietin, missä ovat ne terveydenhuollon kyyniset, välipitämättömät ja taitamattomat ihmiset, joista lehdissä kokoajan kirjoitetaan. Mahdollisesti Turussa? Mutta eivät ne ainakaan täällä ole. Tuskinpa muuallakaan.

Opinko jotain?

Anestesiatyössä olemme suojassa ensiapupäivystyksen sosiaaliongelmien suolta. Se on yksi syistä, miksi anestesiaalääkäriksi aikanaan halusin. Usein tulee annettua kritiikkiä potilaan puutteellisesta valmistelusta saliin/teholle tullessa. Ensi kerralla, kun koen tarvetta avautua, yritän muistaa ne ulosteet siellä WC-renkaiden välissä, ja arvostaa sitä, mitä kaikesta huolimatta on saatu tehtyä. Erinomaisen hyvää hoitoa tässä maassa näyttää saavan, onpahan se nyt koeponnistettu omakoh-taisestikin. Pitäkötötsiis media - ja ne tyhjämpäiväiset valittajat - tunkkinsa.

Niin päivystyksessä kuin osastollakin turhan moni potilas tuntuu olevan aivan yksin, ilman ketään läheistä. Osastolla maatesani kahdella huonetoverillani ei käynyt viikon aikana kertakaan vieraita. Siksi olen erityisen kiitollinen perheelleni, ystäväilleni ja työtovereilleni, jotka kävitte päivittäin vierailemassa. ■